

Rajd tatrzański – Śladami książki Zofii Urbanowskiej „Róża bez kolców”

Organizator: Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze Oddział w Koninie
Współorganizator: Miejska Biblioteka Publiczna w Koninie

W dniach 29.08 - 01.09.2009 odbył się rajd z Konina do Zakopanego śladami "Róży bez kolców". Wydana w 1903 roku powieść Zofii Urbanowskiej pod tym tytułem została uznana za powieściową monografię Tatr. Doczekała się kilku kolejnych wydań (1928, 1958, 1980). Jak pisał w Jarosław Iwaszkiewicz: „Róża bez kolców” nie zestarzała się - przeciwnie: nabrała nowych znaczeń, brzmi na nowo dobrze w naszej epoce. A to świadczy już o trwałości dzieła. „Życie Warszawy” 1958 nr 251

Przełęcz Krzyżne – widok na Koszystą
 Ostatnie wydanie "Róży bez kolców" na przełęcz Krzyżne 2112 m n.p.m. wnieśli Wanda, Michał i Bogusław Gruszczyński oraz Przemysław Kapturski

Uczestnicy rajdu wraz z zakopiańskim przewodnikiem i autorem broszur TPN **Wojciechem Wilczkiem** spenetrowali Dolinę Kościeliską śladami wyprawy baroneta Edwarda Warburtona, poczynając od Jarcowej Skąły, a kończąc na stawie Smreczyńskim, w którym profesor Strand poszukiwał skorupiaka *Branchinecta paludosa*. Ostatnie wydanie "Róży bez kolców" wnieśli na przełęcz Krzyżne, gdzie - jak pisał Józef Nyka *TATRY-Przewodnik „Sport i Turystyka” 1972* - rozgrywają się kluczowe sceny tej powieści.

We wtorek 1 września w Galerii W. i J. Kulczyckich na Koziańcu odbyło się przekazanie egzemplarza "Róży bez kolców" (wydanie 1958) dla Muzeum Tatrzańskiego. Przewodniczącą Komitetu Obchodów Roku Zofii Urbanowskiej wiceprezydent miasta Konina Tadeusz Tylak dołączył pismo przewodnie, w którym polecił Zofię Urbanowską i jej dokonania w dziedzinie popularyzacji Tatr i Podhala pamięci zakopiańczyków. Pani **Anna Liszar**, kierownik Działu Bibliotecznego Muzeum tatrzańskiego, dziękując za dar podzieliła się informacjami o odnalezionych w muzealnych archiwach zapisach dokumentujących pobyty pisarki w Zakopanem. Wraz z historykiem **Wojciechem Szatkowskim** uczestnicy rajdu obejrzeli wystawę *Tatry. Czas odkrywców*.

Specjalną prezentacją, przygotowaną przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Koninie, o pisarce i jej twórczości wraz z materiałami promocyjnymi delegaci z Konina przekazali zakopiańskiej bibliotece, redakcji *Tygodnika Podhalańskiego* i dla Biura Promocji Zakopanego. Szczególnie miłe było spotkanie z Mieczysławem Mantyką, dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zakopanem. Do księgozbioru w Zakopanem подарowano "Księżniczkę" i "Złoty pierścień", wznowiane w II połowie XX wieku powieści Zofii Urbanowskiej. Dyrektor **Mieczysław Mantyka** przyznał, że MBP posiada kilka egzemplarzy "Róży bez kolców" i zaprosił prelegentów z Konina do zaprezentowania dorobku konińskiej pisarki w ramach comiesięcznych *Czwartków literackich*.

Zofia Urbanowska (ur. 1849 Kowalewek k. Konina, zm. 1939 Konin) życie twórcze związała z Warszawą. Do Zakopanego wyjeżdżała na pobyty wakacyjne w latach 1882 - 1900. Nawiązała współpracę z Oskarem Kolbergiem, któremu przekazała teksty 74 pieśni zebranych z Zakopanego (Hamry) i z Poronina. Teksty dostarczyły jej służące góralki, "trochę już w służbie ucywilizowane". Pieśni zostały zamieszczone w tomie 44 i 45 "Góry i Podgórze" dzieł Oskara Kolberga. Poznała Stanisława Witkiewicza i była pod urokiem jego książki "Na przełęcz", która ukazała się w 1889 roku. Podczas pobytów w Zakopanem skrzętnie gromadziła legendy i podania górali, poznała ich obyczaje, pogłębiała wiedzę o przyrodzie i historii Tatr. W latach 1889 - 1892 zamieszczała "Korrespondencje z Zakopanego" w warszawskim dwutygodniku *Kronika Rodzinna*. Związana z redakcją przyrodniczą warszawskiego czasopisma *Wieczory Rodzinne* zamieszczała artykuły o florze i faunie Podhala, a w powieści *Atlanta* wplotła w liście Janka Sieroty opis m.in. Jaskiń Bielańskich. W powieści "Róża bez kolców" przywołała cytaty z Faleńskiego, Asnyka, Tetmajera, Konopnickiej, Wincentego Pola, Seweryna Goszczyńskiego, Deotymy (przyjaciółki) i z pracy "Zdobienie i sprzęt ludu polskiego na Podhalu" Władysława Matlakowskiego 1901. Akcję powieści umieściła w Tatrach, opisując m.in. Żółtą Przełęcz, Krzyżne, Morskie Oko, dolinę Kościeliską, stawy i jaskinie tatrzańskie. Wśród bohaterów występują Sabała, Stanisław Witkiewicz, Władysław Matlakowski, rodzina Ślimaków, wspomniany jest dr Chałubiński i ks. Stolarczyk. Przedostatni rozdział poświęcony jest Katarzynie Sobczakównie, poetce, jednej z sióstr Sobczaków prowadzących w XIX w. pensjonat *Sobczakówka* w Zakopanem, ul. Kościeliska 42 (obecnie willa Cicha).

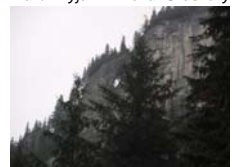
Zofia Urbanowska zakończyła swą powieść: "Zakopane, od czasu gdy sir Edward Warburton szukał w Tatrach róży bez kolców, bardzo się rozwinęło. (...) Jedźcie i oglądajcie!" Jej wołanie sprzed stu lat odniosło skutek.

Tekst: Wanda Gruszczyńska Zdjęcia: WM Gruszczyński, W. Sobacki

Źródła: http://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Urbanowska
 Miesięcznik "Koniniana", numer 5 (2004) poświęcony Zofii Urbanowskiej, Janusz Gulczyński, Lech Hejman, Piotr Rybzyński; Zofia Radwańska-Paryska, Henryk Paryski; Wielka Encyklopedia Tatrzańska; Oskar Kolberg (listy i dzieła), Lidia Długolecka i Maciej Pinkwart "Muzyka i Tatry", Rocznik Wlkp. Wschodniej nr 4 Zygmunt Poznański "Uwagi o życiu ..."; Józef Nyka http://www.nyka.home.pl/glos_sen/pl/200901.htm

Na śniadaniu u Kasi Sobczakówny. Uczestnicy rajdu od lewej: Bogusław Gruszczyński, Wojciech Wilczek (gospodarz), Jadwiga Król-Wilczek (gospodyni, która wcieliła się w rolę Kasi), Marek Chlebicki - inicjator wyprawy w Tatry, Krzysztof Łyjak, Maria Gruszczyńska, Przemysław Kapturski, Wojciech Sobacki, u dołu Marek Łyjak i Michał Gruszczyński

Okna Zbójnickie

Wlot Jaskini Mylnej

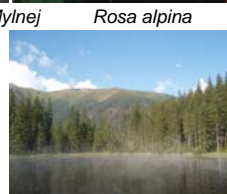
Okno Pawlikowskiego w Mylnej

Rosa alpina

Schronisko ORNAK

Staw Smreczyński

Śladem sir Warburtona

Widok z przeł. Krzyżne

Muzeum Tatrzańskie: Anna Liszar, Wojciech Szatkowski

i Helena Pitoń

Biblioteka Dyrektora Mieczysława Mantyki

Biblioteka w Zakopanem

Pożegnanie z Tatrami